કાશ્તકારોં કે લિયે એક રાહનુમા તહરીર
ઉશ્ર કે અહકામ
(ઝમીન કી ઝકાત કે મસાઇલ)
ઇસ રિસાલે મેં આપ પઢેંગે
ઉશ્ર કિસે કેહતે હૈં ?
ઉશ્ર દેને કી ફઝીલત
ઉશ્ર કિસ પૈદાવાર પર વાજિબ હૈ ?
ઉશ્ર કબ ઔર કિસે દિયા જાએ ?
ઠેકે પર દી હુઈ ઝમીન પર ઉશ્ર કા હુક્મ
ઉશ્ર દેને કા તરીકા
દા'વતે ઇસ્લામી કી ઝલ્કિયાં
પેશકશ: મજલિસ અલ મદીનતુલ ઇલ્મિય્યા
(દા'વતે ઇસ્લામી)
(શો'બએ ઇસ્લાહી કુતુબ)
મક્ત-બતુલ મદીના®
સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને, તીન દરવાઝા, અહમદઆબાદ-1 ગુજરાત, ઇન્ડિયા
Ph:91-79- 25391168 E:mail: maktabahind@gmail.com
www.dawateislami.net

દુરૂદે પાક કી ફઝીલત	4
ઉશ્ર કા બયાન	4
ઉશ્ર કે ફઝાઈલ	4
ઉશ્ર અદા ન કરને કા વબાલ	5
કિસ પૈદાવાર પર ઉશ્ર વાજિબ હૈ ?	6
શહદ કી પૈદાવાર પર ઉશ્ર	7
કિસ પૈદાવાર પર ઉશ્ર વાજિબ નહીં ?	7
ઉશ્ર વાજિબ હોને કે લિયે કમ અઝ કમ મિક્દાર	8
પાગલ ઔર ના બાલિગ પર ઉશ્ર	8
કર્ઝદાર પર ઉશ્ર	8
શર-ઈ ફકીર પર ઉશ્ર	9
ઉશ્ર કે લિયે સાલ ગુઝરના શર્ત હૈ યા નહીં ?	9
મુખ્તલિફ઼ ઝમીનોં કા ઉશ્ર	9
ઠેકે કી ઝમીનોં કા ઉશ્ર	9
અગર ખુદ ફ઼સ્લ ન બોઈ તો ઉશ્ર કિસ પર હૈ ?	9
મુશ્તરિકા ઝમીન કા ઉશ્ર	10
ઘરેલૂ પૈદાવાર પર ઉશ્ર	10
ઉશ્ર કી અદાએગી સે પહલે અખ્રાજાત અલગ કરના	10
ઉશ્ર કી અદાએગી	11
ઉશ્ર પેશગી અદા કરના	11
ફ઼લ ઝાહિર હોને ઔર ખેતી તૈયાર હોને સે મુરાદ	11
પૈદાવાર બેચ દી તો ઉશ્ર કિસ પર હૈ ?	11
ઉશ્ર કી અદાએગી મેં તાખીર	12
ઉશ્ર અદા કરને સે પહલે પૈદાવાર કા ઈસ્તે'માલ	12
ઉશ્ર દેને સે પહલે ફ઼ૌત હો ગયા તો ?	12
ઉશ્ર મેં રકમ દેના	12
અગર તવીલ અરસે સે ઉશ્ર અદા ન કિયા હો તો ?	13
અગર ફ઼સ્લ હી કાશ્ત ન કી તો ?	13
ફ઼સ્લ ઝાએઅ હોને કી સૂરત મેં ઉશ્ર	13
ઉશ્ર કિસ કો દિયા જાએ	13
જિન કો ઉશ્ર નહીં દે સકતે	15
ઈમામે મસ્જિદ કો ઉશ્ર દેના	16
ખરીફ઼ કી ફ઼સ્લેં, સબ્ઝિયાં ઔર ફ઼લ	17
રબીઅ કી ફ઼સ્લેં, સબ્ઝિયાં ઔર ફ઼લ	17
દા'વતે ઈસ્લામી કે સાથ તઆવુન કીજિયે	17
દા'વતે ઈસ્લામી કી ઝલ્કિયાં	18
મઆખઝો મરાજેઅ	22

www.dawateislami.net

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ؕ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِالْمُرْسَلِیْنَ ؕ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْم ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْم ؕ

અલ મદીનતુલ ઈલ્મિય્યા

અઝ: બાનીએ દા'વતે ઈસ્લામી, આશિકે આ'લા હઝરત, શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી રઝવી ઝિયાઈ

તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક ***"દા'વતે ઈસ્લામી'*** નેકી કી દા'વત, એહ્યાએ સુન્નત ઔર ઈશાઅતે ઈલ્મે શરીઅત કો દુન્યા ભર મેં આમ કરને કા અઝમે મુસમ્મમ રખતી હૈ, ઈન તમામ ઉમૂર કો બ હુસ્ને ખૂબી સર અન્જામ દેને કે લિયે મુતઅદ્દિદ મજાલિસ કા કિયામ અમલ મેં લાયા ગયા હૈ જિન મેં સે એક મજલિસ ***"અલ મદીનતુલ ઈલ્મિય્યા"*** ભી હૈ જો દા'વતે ઈસ્લામી કે ઉ-લમા વ મુફ્તિયાને કિરામ كَثَّرَهُمُ اللهُ تعالى પર મુશ્તમિલ હૈ, જિસ ને ખાલિસ ઈલ્મી, તહકીકી ઔર ઈશાઅતી કામ કા બીડા ઉઠાયા હૈ. ઈસ કે મુન્દરિજએ ઝૈલ છે શો'બે હૈં :

(1) શો'બએ કુતુબે આ'લા હઝરત (2) શો'બએ દર્સી કુતુબ

(3) શો'બએ ઈસ્લાહી કુતુબ (4) શો'બએ તરાજિમે કુતુબ

(5) શો'બએ તફતીશે કુતુબ (6) શો'બએ તખ્રીજ

"અલ મદીનતુલ ઈલ્મિય્યા" કી અવ્વલીન તરજીહ સરકારે આ'લા હઝરત ઈમામે અહલે સુન્નત, અઝીમુલ બ-ર-કત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમ્એ રિસાલત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, હામીએ સુન્નત, માહીએ બિદ્અત, આલિમે શરીઅત, પીરે તરીકત, બાઈસે ખૈરો બ-ર-કત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલ્હાજ અલ હાફિઝ અલ કારી અશ્શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن કી ગિરાં માયએ તસાનીફકો અસ્રે હાઝિર કે તકાઝોં કે મુતાબિક હત્તલ વુસ્અ સહલ ઉસ્લૂબ મેં પેશ કરના હૈ. તમામ ઈસ્લામી ભાઈ ઔર ઈસ્લામી બહનેં ઈસ ઈલ્મી, તહકીકી ઔર ઈશાઅતી મ-દની કામ મેં હર મુમ્કિન તઆવુન ફરમાએં ઔર મજલિસ કી તરફસે શાએઅ હોને વાલી કુતુબ કા ખુદ ભી મુતાલઆ ફરમાએં ઔર દૂસરોં કો ભી ઈસ કી તરગીબ દિલાએં.

અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ "દા'વતે ઈસ્લામી" કી તમામ મજાલિસ બ શુમૂલ "અલ મદીનતુલ ઈલ્મિય્યા" કો દિન ગ્યારહવીં ઔર રાત બારહવીં તરક્કી અતા ફરમાએ ઔર હમારે હર અમલે ખૈર કો ઝેવરે ઈખ્લાસ સે આરાસ્તા ફરમા કર દોનોં જહાં કી ભલાઈ કા સબબ બનાએ. હમેં ઝેરે ગુમ્બદે ખઝ્રા શહાદત, જન્નતુલ બકીઅ મેં મદફન ઔર જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં જગહ નસીબ ફરમાએ.

اٰمین بِجاہِ النَّبِیِّ الْاَمین صلی اللہ تعالٰی علیہ واٰلہٖ وسلم

૨-મઝાનુલ મુબારક સિને 1425 હિજરી

પેશ લફ્ઝ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો !

اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ ! તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક "દા'વતે ઈસ્લામી" કી મજલિસ "અલ મદીનતુલ ઈલ્મિય્યા" (શો'બએ ઈસ્લાહી કુતુબ) કી તરફ સે મુખ્તલિફ મૌઝૂઆત પર અબ તક દરજનોં કિતાબેં ઔર રસાઈલ અવામે અહલે સુન્નત કી

ખિદમત મેં પેશ કિયે જા ચુકે હૈં. ફિલ વક્ત ફિક્હી મૌઝૂઅ પર મુશ્તમિલ રિસાલા "ઉશ્ર કે અહકામ (પૈદાવારે ઝમીન કી ઝકાત કે મસાઈલ)" આપ કે સામને હૈ. ઈસ મુખ્તસર રિસાલે મેં ઉશ્ર સે મુતઅલ્લિક ઈન તમામ મસાઈલ કા ઈહાતા કરને કી કોશિશ કી ગઈ હૈ જિન કી ઝરૂરત કાશ્તકાર ઈસ્લામી ભાઈયોં કો પેશ આ સકતી હૈ.

ઈસ રિસાલે કો ન સિર્ફ ખુદ પઢિયે બલ્કે દૂસરે ઈસ્લામી ભાઈયોં બિલ્ખુસૂસ ઝમીનદાર ઈસ્લામી ભાઈયોં કો ઈસ કે મુતાલઆ કી તરગીબ દે કર સવાબે જારિયા કે મુસ્તહક બનિયે. અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ હૈ કે હમેં ***"અપની ઔર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ"*** કરને કે લિયે મ-દની ઈન્આમાત પર અમલ ઔર મ-દની કાફિલોં કા મુસાફિર બનતે રહને કી તૌફીક અતા ફરમાએ ઔર દા'વતે ઈસ્લામી કી તમામ મજાલિસ બ શુમૂલ મજલિસે અલ મદીનતુલ ઈલ્મિય્યા કો દિન ગ્યારહવીં રાત બારહવીં તરક્કી અતા ફરમાએ. اٰمین بِجاہِ النَّبِیِّ الاَمین صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم

શો'બએ ઈસ્લાહી કુતુબ (મજલિસે અલ મદીનતુલ ઈલ્મિય્યા)

દુરૂદે પાક કી ફઝીલત

રહમતે આલમ, નૂરે મુજસ્સમ صَلَّی اللہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા: ઐ લોગો ! બેશક બરોઝે કિયામત ઈસ કી દહશતોં ઔર હિસાબ કિતાબ સે જલ્દ નજાત પાને વાલા શખ્સ વોહ હોગા જિસ ને તુમ મેં સે મુઝ પર દુન્યા કે અન્દર બ કસરત દુરૂદ શરીફ પઢે હોંગે.'

(ફિરદૌસુલ અખ્બાર, અલ હદીસ:8210, જિલ્દ:2, સ-ફહા:471)

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب ! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

www.dawateislami.net

ઉશ્ર કા બયાન

સુવાલ : ઉશ્ર કિસે કેહતે હૈં ?

જવાબ : ઝમીન સે નફ્અ હાસિલ કરને કી ગ-રઝ સે ઉગાઈ જાને વાલી શય કી પૈદાવાર પર જો ઝકાત અદા કી જાતી હૈ ઉસે ઉશ્ર કેહતે હૈં.

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબઝઝકાત, અલ બાબુસ્સાદિસ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:185, મુલખ્ખસન)

સુવાલ : ઝમીન કી ઝકાત કો ઉશ્ર ક્યૂં કેહતે હૈં ?

જવાબ : ઝમીન કી પૈદાવાર કા ઉમૂમન દસ્વાં (1/10) હિસ્સા બતૌરે ઝકાત દિયા જાતા હૈ ઈસ લિયે ઈસે ઉશ્ર (યા'ની દસ્વાં હિસ્સા) કેહતે હૈં.

ઉશ્ર કે ફઝાઇલ

સુવાલ : ઉશ્ર દેને કી ક્યા ફઝીલત હૈ ?

જવાબ : ઉશ્ર કી અદાએગી કરને વાલોં કો ઈન્આમાતે આખિરત કી બિશારત હૈ જૈસા કે કુરઆને પાક મેં અલ્લાહ તઆલા ઈર્શાદ ફરમાતા હૈ :

وَمَاۤ اَنْفَقْتُمْ مِّنْ شَیْءٍ فَهُوَ یُخْلِفُهٗۚ-وَهُوَ خَیْرُ الرّٰزِقِیْنَ ۝ ***તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન:*** ઔર જો ચીઝ તુમ અલ્લાહ કી રાહ મેં ખર્ચ કરો વોહ ઈસ કે બદલે ઔર દેગા ઔર વોહ સબ સે બેહતર રિઝક દેને વાલા. (પારહ:22, સબા:39)

સૂરએ બકરહ મેં હૈ :

مَثَلُ الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ اَنْۢبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِىْ كُلِّ سُنْۢبُلَةٍ مِّائَةُ حَبَّةٍ ؕ وَاللّٰهُ يُضٰعِفُ لِمَنْ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ۝ اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُوْنَ مَآ اَنْفَقُوْا مَنًّا وَّلَآ اَذًى ۙ لَّهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ۝

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન: ઉન કી કહાવત જો અપને માલ અલ્લાહ કી રાહ મેં ખર્ચ કરતે હૈં ઉસ દાને કી તરહ જિસને ઊગાઈ સાત બાલેં. હર બાલ મેં સૌ દાને ઔર અલ્લાહ ઈસ સે ભી ઝિયાદા બઢાએ જિસ કે લિયે ચાહે ઔર અલ્લાહ વુસ્અત વાલા ઈલ્મ વાલા હૈ વોહ જો અપને માલ અલ્લાહ કી રાહ મેં ખર્ચ કરતે હૈં, ફિર દિયે પીછે ન એહસાન રખેં ન તકલીફ દેં ઉન કા નેગ (ઈનઆમ) ઉન કે રબ કે પાસ હૈ ઔર ઉન્હેં ન કુછ અન્દેશા હો ન કુછ ગમ.

સરવરે આલમ, નૂરે મુજસ્સમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ભી તરગીબે ઉમ્મત કે લિયે કઈ મકામાત પર રાહે ખુદા عَزَّوَجَلَّ મેં ખર્ચ કરને કે કઈ ફઝાઈલ બયાન કિયે હૈં : ચુનાન્ચે

હઝરતે સય્યિદુના હસન رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે મરવી હૈ કે નબિય્યે કરીમ, રઊફુર્રહીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા : "ઝકાત દે કર અપને માલોં કો મઝબૂત કલ્ઓં મેં કર લો ઔર અપને બીમારોં કા ઈલાજ સ-દકે સે કરો ઔર બલા નાઝિલ હોને પર દુઆ વ તઝર્રોઅ (યા'ની ગિર્યા વ ઝારી) સે ઈસ્તિઆનત (યા'ની મદદ તલબ) કરો."

(મરાસીલ અબી દાવૂદ મઅ સુનને અબી દાવૂદ, બાબો ફિસ્સાઇમ, સ-ફહા:8)

ઔર હઝરતે સય્યિદુના જાબિર رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે રિવાયત હૈ કે નબિય્યે પાક સાહિબે લૌલાક, સય્યાહે અફ્લાક صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા: "જિસ ને અપને માલ કી ઝકાત અદા કર દી, બેશક અલ્લાહ તઆલા ને ઉસ સે શર દૂર ફરમા દિયા."

(અલ મુ'જમુલ અવસત, બાબે અલિફ, અલ હદીસ:1579, જિલ્દ:1, સ-ફહા:431)

ઉશ્ર અદા ન કરને કા વબાલ

સુવાલ : ઉશ્ર અદા ન કરને કા ક્યા વબાલ હૈ ?

જવાબ : ઉશ્ર અદા ન કરને વાલે કે લિયે કુરઆને પાક વ અહાદીસે મુબારકા મેં સખ્ત વઈદેં આઈ હૈં. ચુનાન્ચે અલ્લાહ તઆલા ઈર્શાદ ફરમાતા હૈ :

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ يَبْخَلُوْنَ بِمَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ ؕ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ ؕ سَيُطَوَّقُوْنَ مَا بَخِلُوْا بِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન: ઔર જો બુખ્લ કરતે હૈં ઉસ ચીઝ મેં જો અલ્લાહ ને ઉન્હેં અપને ફઝલ સે દી, હરગિઝ ઉસે અપને લિયે અચ્છા ન સમઝેં બલ્કે વોહ ઉન કે લિયે બુરા હૈ અનકરીબ વોહ જિસ મેં બુખ્લ કિયા થા કિયામત કે દિન ઉન કે ગલે કા તોક હોગા.

(પારહ:4, આલે ઈમરાન:180)

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે રિવાયત હૈ કે મક્કી મ-દની સરકાર, દો આલમ કે માલિકો મુખ્તાર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા: "જિસ કો અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ માલ દે ઔર વોહ ઉસ કી ઝકાત અદા ન કરે તો કિયામત કે દિન વોહ માલ ગન્જે સાંપ કી સૂરત મેં

કર દિયા જાએગા જિસ કે સર પર દો ચિત્તિયાં હોંગી (યા'ની દો નિશાન હોંગે), વોહ સાંપ ઉસ કે ગલે મેં તોક બના કર ડાલ દિયા જાએગા, ફિર ઉસ (ઝકાત ન દેને વાલે) કી બાછેં પકડેગા ઔર કહેગા: મૈં તેરા માલ હૂં, મૈં તેરા ખઝાના હૂં. ઈસ કે બા'દ નબિય્યે પાક, સાહિબે લૌલાક, સય્યાહે અફ્લાક صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈસ આયત કી તિલાવત ફરમાઈ:

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ يَبْخَلُوْنَ بِمَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ ؕ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ ؕ سَيُطَوَّقُوْنَ مَا بَخِلُوْا بِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન: ઔર જો બુખ્લ કરતે હૈં ઉસ ચીઝ મેં જો અલ્લાહ ને ઉન્હેં અપને ફઝલ સે દી, હરગિઝ ઉસે અપને લિયે અચ્છા ન સમઝેં બલ્કે વોહ ઉન કે લિયે બુરા હૈ અનકરીબ વોહ જિસ મેં બુખ્લ કિયા થા કિયામત કે દિન ઉન કે ગલે કા તોક હોગા.

(પારહ:3, આલે ઈમરાન:180)

(સહીહુલ બુખારી, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબો ઈસ્મે માનિઈઝ્ઝકાત, અલ હદીસ:1403, જિલ્દ:1, સ-ફહા:474)

હઝરતે સય્યિદુના બુરીદા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે રિવાયત હૈ કે સરકારે મદીના, રાહતે કલ્બો સીના صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા : "જો કૌમ ઝકાત ન દેગી અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસે કહત મેં મુબ્તલા ફરમાએગા.'

(અલ મુઅ્જમુલ અવસત, અલ હદીસ:4577, જિલ્દ:3, સ-ફહા:275)

હઝરતે સય્યિદુના અમીરુલ મુઅ્મિનીન ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે રિવાયત હૈ કે નબિય્યે કરીમ, રઉફુર્રહીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા: "ખુશ્કી વ તરી મેં જો માલ તલફ હોતા હૈ, વોહ ઝકાત ન દેને કી વજહ સે તલફ હોતા હૈ."

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ, કિતાબઝ્ઝકાત, અલ ફસ્લુસ્સાની ફી તરહીબ માનેઈઝ્ઝકાત, અલ હદીસ:15803, જિલ્દ:6, સ-ફહા:131)

કિસ પૈદાવાર પર ઉશ્ર વાજિબ હૈ ?

સુવાલ : ઝમીન કી કિસ પૈદાવાર પર ઉશ્ર વાજિબ હૈ ?

જવાબ : જો ચીઝેં ઐસી હોં કે ઈન કી પૈદાવાર સે ઝમીન કા નફ્અ હાસિલ કરના મક્સૂદ હો ખ્વાહ વોહ ગલ્લા, અનાજ ઔર ફલ ફૂટ હોં યા સબ્જિયાં વગૈરા મ-સલન અનાજ ઔર ગલ્લે મેં ગન્દુમ, જવ, ચાવલ, ગન્ના, કપાસ, જુવાર, ધાન (ચાવલ), બાજરા, મૂંગફલી, મકઈ, ઔર સૂરજ મુખી, રાઈ, સરસોં ઔર લોસન વગૈરા.

ફલોં મેં ખરબૂઝા, આમ, અમ્રૂદ, માલટા, લૂકાટ, સેબ, ચીકૂ, અનાર, નાશપાતી, જાપાની ફલ, સંગતરા, પપીતા, ઔર નારિયલ, તરબૂઝ, ફાલ્સા, જામુન, લીચી, લીમૂં, ખૂબાની, આડૂ, ખજૂર, આલૂ બુખારા, ગરમા, અનન્નાસ, અંગૂર ઔર આલૂચા વગૈરા.

સબ્જિયોં મેં ક્કડી, ટીંડા, કરેલા, ભિંડી તૂરી, આલૂ, ટમાટર, ઘિય્યાતૂરી, સબ્ઝ મિર્ચ, શિમ્લા મિર્ચ, પોદીના, ખીરા, ક્કડી (તર) ઔર ઈર્વી, તોરિયા, ફૂલ ગોભી, બન્દગોભી, શલ્ગમ, ગાજર, ચુકન્દર, મટર, પ્યાઝ, લહસન, પલક, ધનિયા ઔર

મુખ્તલિફ કિસ્મ કે સાગ ઔર મેથી ઔર બેંગન વગૈરા. ઈન સબ કી પૈદાવાર મેં સે ઉશ્ર (યા'ની દસ્વાં હિસ્સા) યા નિસ્ફ ઉશ્ર (યા'ની બીસ્વાં હિસ્સા) વાજિબ હૈ.

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાદિસ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:186)

અલ્લાહ તઆલા ને સૂરતુલ અન્આમ મેં ફરમાયા:

وَاٰتُوْا حَقَّهٗ يَوْمَ حَصَادِهٖ *તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન:* ખેતી કટને કે દિન ઉસ કા હક અદા કરો.

(પારહ:8, અલ અન્આમ:142)

ઈમામે અહલે સુન્નત મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, પરવાનએ શમ્એ રિસાલત, અશ્શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن લિખતે હૈ કે અક્સર મુફસ્સિરીન મ-સલન હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ, તાઉસ, હસન, જાબિર બિન ઝૈદ ઔર સઈદ બિન મુસય્યબ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُم કે નઝદીક ઈસ હક સે મુરાદ ઉશ્ર હૈ.

(ફતાવા ર-ઝવિય્યા જદીદ, કિતાબઝ્ઝકાત, જિલ્દ:10, સ-ફહા:65)

1. મોસિમ કે એ'તેબાર સે ફસ્લોં, ફલોં ઔર સબ્ઝિયોં કી તફસીલ સ-ફહા:15 પર મુલાહઝા ફરમાએં.

નબિય્યે કરીમ, રઊફુર્રહીમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા: "હર ઉસ શય મેં જિસે ઝમીન ને નિકાલા, (ઉસ મેં) ઉશ્ર યા નિસ્ફ ઉશ્ર હૈ."

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબો ઝકાતિન્નબાતિ વલ ફવાકિહ, અલ હદીસ:15873, જિલ્દ:6, સ-ફહા:140)

હઝરતે સય્યિદુના જાબિર رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ બયાન કરતે હૈ કે રસૂલે અકરમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા: "જિન ઝમીનોં કો દરયા ઔર બારિશ સૈરાબ કરે ઉન મેં ઉશ્ર (દસ્વાં હિસ્સા દેના વાજિબ) હૈ ઔર જો ઝમીનેં ઊંટ કે ઝરીએ સૈરાબ કી જાએં ઉન મેં નિસ્ફ ઉશ્ર (બિસ્વાં હિસ્સા વાજિબ) હૈ."

(સહીહ મુસ્લિમ, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબો માફીહિલ ઉશ્ર અવ નિસ્ફુ ઉશ્ર, અલ હદીસ:981, સ-ફહા:488)

સુવાલ : નિસ્ફ ઉશ્ર સે ક્યા મુરાદ હૈ ?

જવાબ : નિસ્ફ ઉશ્ર સે મુરાદ બીસ્વાં હિસ્સા 1/20 હૈ.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા:5, સ-ફહા:15)

શહદ કી પૈદાવાર પર ઉશ્ર

સુવાલ : ઉશ્રી ઝમીન મેં જો શહદ પૈદા હો ક્યા ઉસ પર ભી ઉશ્ર દેના પડેગા ?

જવાબ : જી હાં.

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાદિસ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:186)

કિસ પૈદાવાર પર ઉશ્ર વાજિબ નહીં ?

સુવાલ : કિન ફસ્લોં પર ઉશ્ર વાજિબ નહીં ?

જવાબ : જો ચીઝેં ઐસી હોં કે ઉન કી પૈદાવાર સે ઝમીન કા નફ્અ હાસિલ કરના મક્સૂદ ન હો ઉન મેં ઉશ્ર નહીં જૈસે ઈંધન, ઘાસ, બૈદ, સરકન્ડા, ઝાવ (વોહ પૌદા જિસ સે ટોકરિયાં બનાઈ જાતી હૈં), ખજૂર કે પત્તે વગૈરા, ઈન કે ઈલાવા હર કિસ્મ કી તરકારિયોં ઔર ફલોં કે બીજ કે

ઈન કી ખેતી સે તરકારિયાં મક્સૂદ હોતી હૈં બીજ મક્સૂદ નહીં હોતે ઔર જો બીજ દવા કે તૌર પર ઈસ્તે'માલ હોતે હૈં મ-સલન ચુકન્દર, મેથી ઔર કલૌંજી વગૈરા કે બીજ, ઉન મેં ભી ઉશ્ર નહીં હૈ. ઈસી તરહ વોહ ચીઝેં જો ઝમીન કે તાબેઅ હોં જૈસે દરખ્ત ઔર જો ચીઝ દરખ્ત સે નિકલે જૈસે ગૂંદ, ઈસ મેં ઉશ્ર વાજિબ નહીં.

અલબત્તા અગર ઘાસ, બૈદ, ઝાવ (વોહ પૌદા જિસ સે ટોકરિયાં બનાઈ જાતી હૈં) વગૈરા સે ઝમીન કે મનાફેઅ હાસિલ કરના મક્સૂદ હો ઔર ઝમીન ઉન કે લિયે ખાલી છોડ દી તો ઉન મેં ભી ઉશ્ર વાજિબ હૈ. કપાસ ઔર બૈંગન કે પૌદોં મેં ઉશ્ર નહીં મગર ઈન સે હાસિલ કપાસ ઔર બૈંગન કી પૈદાવાર મેં ઉશ્ર હૈ.

(દુર્રે મુખ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબુલ ઉશ્ર, જિલ્દ:3, સ-ફહા:315, અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાદિસ ફી ઝકાત ઝરઅ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:186)

ઉશ્ર વાજિબ હોને કે લિયે કમ અઝ કમ મિક્દાર

સુવાલ : ઉશ્ર વાજિબ હોને કે લિયે ગલ્લા, ફલ ઔર સબ્ઝિયોં કી કમ અઝ કમ કિતની મિક્દાર હોના ઝરૂરી હૈ ?

જવાબ : ઉશ્ર વાજિબ હોને કે લિયે ઈન કી કોઈ મિક્દાર મુકર્રર નહીં હૈ બલ્કે ઝમીન સે ગલ્લા, ફલ ઔર સબ્ઝિયોં કી જિતની પૈદાવાર ભી હાસિલ હો ઉસ પર ઉશ્ર યા નિસ્ફ ઉશ્ર દેના વાજિબ હોગા.

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, અલ મર્જિઉસ્સાબિક)

પાગલ ઔર ના બાલિગ પર ઉશ્ર

સુવાલ : અગર ઉન કી પૈદાવાર કા માલિક પાગલ ઔર ના બાલિગ હો તો ઉસ કો ભી ઉશ્ર દેના હોગા ?

જવાબ : ઉશ્ર ચૂં કે ઝમીન કી પૈદાવાર પર અદા કિયા જાતા હૈ લિહાઝા જો ભી ઈસ પૈદાવાર કા માલિક હોગા વોહ ઉશ્ર અદા કરેગા ચાહે વોહ મજનૂન (યા'ની પગલ) ઔર ના બાલિગ હી ક્યૂં ન હો.

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાદિસ ફી ઝકાતિ ઝરઅ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:185, મુલખ્ખસન)

કર્ઝદાર પર ઉશ્ર

સુવાલ : ક્યા કર્ઝદાર કો ઉશ્ર મુઆફ હૈ ?

જવાબ : કર્ઝદાર સે ઉશ્ર મુઆફ નહીં, ઈસ લિયે અગર કર્ઝ લે કર ઝમીન ખરીદી હો યા કાશ્ત કાર પહલે સે મકરૂઝ હો યા કર્ઝ લે કર કાશ્તકારી કી હો ઈન સબ સૂરતોં મેં કર્ઝદાર પર ભી ઉશ્ર વાજિબ હૈ."

(અદ્દુર્રુલ મુખ્તાર વ રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત બાબુલ ઉશ્ર, જિલ્દ:3, સ-ફહા:314)

અલ્લામા આલિમ બિન ઉલા અલ અન્સારી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં કે "ઝકાત કે બર ખિલાફ ઉશ્ર મકરૂઝ પર ભી વાજિબ હોતા હૈ."

(ફતાવા તાતારખાનિયા, કિતાબુલ ઉશ્ર, જિલ્દ:2, સ-ફહા:330)

શર-ઈ ફકીર પર ઉશ્ર

સુવાલ : ક્યા શર-ઈ ફકીર પર ભી ઉશ્ર વાજિબ હોગા ?

જવાબ : જી હાં, શર-ઈ ફકીર પર ભી ઉશ્ર વાજિબ હૈ ક્યૂંકે ઉશ્ર વાજિબ હોને કા સબબ ઝમીને નામી (યા'ની કાબિલ કાશ્ત) સે હકીકતન પૈદાવાર કા હોના હૈ, ઈસ મેં માલિક કે ગની યા ફકીર હોને કા કોઈ એ'તેબાર નહીં.

(માખૂઝ મિનલ ઈનાયતિ વલ કિફાયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબો ઝકાતિઝ્ઝુરૂઅ, જિલ્દ:2, સ-ફહા:188)

ઉશ્ર કે લિયે સાલ ગુઝરના શર્ત હૈ યા નહીં ?

સુવાલ : ક્યા ઉશ્ર વાજિબ હોને કે લિયે સાલ ગુઝરના શર્ત હૈ ?

જવાબ : ઉશ્ર વાજિબ હોને કે લિયે પૂરા સાલ ગુઝરના શર્ત નહીં બલ્કે સાલ મેં એક હી ખેત મેં ચન્દ બાર પૈદાવાર હુઈ તો હર બાર ઉશ્ર વાજિબ હૈ.

(અદ્દુર્રુલ મુખ્તાર વ રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબુલ ઉશ્ર, જિલ્દ:3, સ-ફહા:313)

મુખ્તલિફ ઝમીનોં કા ઉશ્ર

સુવાલ : મુખ્તલિફ ઝમીનોં કો સૈરાબ કરને કે લિયે અલગ અલગ તરીકે ઈસ્તે'માલ કિયે જાતે હૈં, તો ક્યા હર કિસ્મ કી ઝમીન મેં ઉશ્ર (યા'ની દસ્વાં હિસ્સા હી) વાજિબ હોગા ?

જવાબ : ઈસ સિલ્સિલે મેં કાઈદા યેહ હૈ કે

★ જો ખેત બારિશ, નહર, નાલે કે પાની સે (કીમત અદા કિયે બિગૈર) સૈરાબ કિયા જાએ, ઈસ મેં ઉશ્ર યા'ની દસ્વાં હિસ્સા વાજિબ હૈ,

★ અગર (નહર યા ટ્યૂબ વેલ વગૈરા કા) પાની ખરીદ કર આબપાશી કી હો યા'ની વોહ પાની કિસી કી મિલ્કિય્યત હૈ ઉસ સે ખરીદ કર આબપશી કી, જબ ભી નિસ્ફ ઉશ્ર વાજિબ હૈ,

★ અગર વોહ ખેત કુછ દિનોં બારિશ કે પાની સે સૈરાબ કર દિયા જાતા હૈ ઔર કુછ ડોલ (યા અપને ટ્યૂબ વેલ) વગૈરા સે, તો અગર અક્સર બારિશ કે પાની સે કામ લિયા જાતા હૈ ઔર કભી કભી ડોલ (યા અપને ટ્યૂબ વેલ) વગૈરા સે તો ઉશ્ર વાજિબ હૈ વરના નિસ્ફ ઉશ્ર વાજિબ હૈ.

(દુર્રે મુખ્તાર વ રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબુલ ઉશ્ર, જિલ્દ:3, સ-ફહા:316)

ઠેકે કી ઝમીનોં કા ઉશ્ર

સુવાલ : ક્યા ઠેકે પર દી જાને વાલી ઝમીન કી પૈદાવાર પર ભી ઉશ્ર હોગા ?

જવાબ : જી હાં, ઠેકે પર દી જાને વાલી ઝમીન કી પૈદાવાર પર ભી ઉશ્ર હોગા.

સુવાલ : યેહ ઉશ્ર કૌન અદા કરેગા ?

જવાબ : ઈસ ઉશ્ર કી અદાએગી કાશ્તકાર પર વાજિબ હોગી.

(રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબુલ ઉશ્ર, જિલ્દ:3, સ-ફહા:314)

અગર ખુદ ફસ્લ ન બોઈ તો ઉશ્ર કિસ પર હૈ ?

સુવાલ : અગર ઝમીન કા માલિક ખુદ ખેતીબાડી મેં હિસ્સા ન લે બલ્કે મુઝારિઓં સે કામ લે તો ઉશ્ર મુઝારિઅ પર હોગા યા માલિકે ઝમીન પર ?

જવાબ : ઇસ સિલ્સિલે મેં દેખા જાએગા કે

અગર મુઝારિઅ સે મુરાદ વોહ હૈ જો ઝમીન બટાઈ પર લેતા હૈ યા'ની પૈદાવાર મેં સે આધા યા તીસરા હિસ્સા વગૈરા માલિકે ઝમીન કા ઔર બકિય્યા મુઝારિઅ કા હો તો ઇસ સૂરત મેં દોનોં પર ઇન કે હિસ્સે કે મુતાબિક ઉશ્ર વાજિબ હોગા સદ્રુશ્શરીઆ, બદ્રુત્તરીકા, મૌલાના અમજદ અલી આ'ઝમી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه બહારે શરીઅત મેં ફરમાતે હૈં, "ઉશ્રી ઝમીન બટાઈ પર દી તો ઉશ્ર દોનોં પર હૈ."

(બહારે શરીઅત, જિલ્દ:5, સ-ફહા:54)

ઔર અગર મુઝારિઅ સે મુરાદ વોહ હૈ કે જિસ કો માલિકે ઝમીન ને ઝમીન ઇજારે પર દી મ-સલન ફી એકડ પચાસ હઝાર રૂપિયા તો ઇસ સૂરત મેં ઉશ્ર મુઝારિઅ પર હોગા માલિકે ઝમીન પર નહીં.

(માખૂઝ અઝ બદાએઉસ્સનાએઅ, જિલ્દ:2, સ-ફહા:84)

મુશ્તરિકા ઝમીન કા ઉશ્ર

સુવાલ : જો ઝમીન કિસી કી મુશ્તરિકા મિલ્કિય્યત હો તો ઉશ્ર કૌન અદા કરેગા ?

જવાબ : ઉશ્ર કી અદાએગી મેં ઝમીન કા માલિક હોના શર્ત નહીં હૈ બલ્કે પૈદાવાર કા માલિક હોના શર્ત હૈ ઇસ લિયે જો જિતની પૈદાવાર કા માલિક હોગા વોહ ઉસ પૈદાવાર કા ઉશ્ર અદા કરેગા. ફતાવા શામી મેં હૈ કે "ઉશ્ર વાજિબ હોને કે લિયે ઝમીન કા માલિક હોના શર્ત નહીં બલ્કે પૈદાવાર કા માલિક હોના શર્ત હૈ ક્યૂંકે ઉશ્ર પૈદાવાર પર વાજિબ હોતા હૈ ન કે ઝમીન પર, ઔર ઝમીન કા માલિક હોના યા ન હોના દોનોં બરાબર હૈ."

(રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબઝ્ઝકાત, બાબુલ ઉશ્ર, જિલ્દ:3, સ-ફહા:314)

ઘરેલૂ પૈદાવાર પર ઉશ્ર

સુવાલ : ઘર યા કબ્રિસ્તાન મેં જો પૈદાવાર હો ઉસ પર ઉશ્ર હોગા યા નહીં ?

જવાબ : ઘર યા કબ્રિસ્તાન મેં જો પૈદાવાર હો, ઉસ મેં ઉશ્ર વાજિબ નહીં હૈ.

(અદ્દુર્રુલ મુખ્તાર, કિતાબઝ્ઝકાત, મત્લુબુન મુહિમ્મુન ફી હુક્મે આરાઝી મિસ્ર વશ્શામ સુલ્તાનિયા, જિલ્દ:3, સ-ફહા:320)

ઉશ્ર કી અદાએગી સે પહલે અખ્રાજાત અલગ કરના

સુવાલ : ક્યા ઉશ્ર કુલ પૈદાવાર સે અદા કિયા જાએગા યા અખ્રાજાત નિકાલ કર બકિય્યા પૈદાવાર સે અદા કિયા જાએગા ?

જવાબ : જિસ પૈદાવાર મેં ઉશ્ર યા નિસ્ફ ઉશ્ર વાજિબ હો, ઇસ મેં કુલ પૈદાવાર કા ઉશ્ર યા નિસ્ફ ઉશ્ર લિયા જાએગા. ઐસા નહીં હૈ કે ઝરાઅત, હલ, બેલ, હિફાઝત કરને વાલે ઔર કામ કરને વાલોં કી ઉજરત યા બીજ, ખાદ ઔર અદવિય્યાત વગૈરા કે અખ્રાજાત નિકાલ કર બાકી કા ઉશ્ર યા નિસ્ફ ઉશ્ર દિયા જાએ.

(અદ્દુર્રુલ મુખ્તાર વ રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત, મત્લુબુન મુહિમ્મુન ફી હુક્મે આરાઝી મિસ્ર વશ્શામ સુલ્તાનિયા, જિલ્દ:3, સ-ફહા:317)

સુવાલ : હુકૂમત કો જો માલ ગુઝારી દી જાતી હૈ ક્યા ઉસે ભી પૈદાવાર સે નહીં નિકાલા જાએગા ?

જવાબ : જી નહીં, ઈસ માલ ગુઝારી કો ભી પૈદાવાર સે અલગ નહીં કિયા જાએગા બલ્કે ઉસે ભી શામિલ કર કે ઉશ્ર કા હિસાબ લગાયા જાએગા.

ઉશ્ર કી અદાએગી

સુવાલ : ઉશ્ર કબ અદા કરના હોગા ?

જવાબ : જબ પૈદાવાર હાસિલ હો જાએ યા'ની ફસ્લ પક જાએ યા ફલ નિકલ આએં ઔર નફ્અ ઉઠાને કે કાબિલ હો જાએં તો ઉશ્ર વાજિબ હો જાએગા. ફસ્લ કાટને યા ફલ તોડને કે બા'દ હિસાબ લગા કર ઉશ્ર અદા કરના હોગા.

(અદ્દુર્રુલ મુખ્તાર વ રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબુલ ઉશ્ર, મત્લુબુન મુહિમ્મુન ફી હુકમે આરાઝી...અલખ, જિલ્દ:3, સ-ફહા:321)

ઉશ્ર પેશગી અદા કરના

સુવાલ : ક્યા ઉશ્ર પેશગી તૌર પર અદા કિયા જા સકતા હૈ ?

જવાબ : ઈસ કી ચન્દ સૂરતેં હૈં:

(1) જબ ખેતી તૈયાર હો જાએ તો ઉસ કા ઉશ્ર પેશગી દેના જાઈઝ હૈ.

(2) ખેતી બોને ઔર ઝાહિર હોને કે બા'દ અદા કિયા તો ભી જાઈઝ હૈ.

(3) અગર બોને કે બા'દ ઔર ઝાહિર હોને સે પહલે અદા કિયા તો અઝહર (યા ઝિયાદા ઝાહિર) યેહ હૈ કે પેશગી અદા કરના જાઈઝ નહીં.

(4) ફલોં કે ઝાહિર હોને સે પહલે દિયા તો પેશગી દેના જાઈઝ નહીં ઔર ઝાહિર હોને કે બા'દ દિયા તો જાઈઝ હૈ.

(ફતાવા આલમગીરી, કિતાબુઝ્ઝકાત, જિલ્દ:1, સ-ફહા:186)

મદીના: અગર્ચે ઝિક્ર કી ગઈ બા'ઝ સૂરતોં મેં પેશગી ઉશ્ર અદા કરના જાઈઝ હૈ લેકિન અફ્ઝલ યેહ હૈ કે પૈદાવાર હાસિલ હોને કે બા'દ ઉશ્ર અદા કિયા જાએ.

(અલ બહ્રુર્રાઈક, કિતાબુઝ્ઝકાત, જિલ્દ:2, સ-ફહા:392)

ફલ ઝાહિર હોને ઔર ખેતી તૈયાર હોને સે મુરાદ

સુવાલ : ફલ ઝાહિર હોને ઔર ખેતી તૈયાર હોને સે ક્યા મુરાદ હૈ ?

જવાબ : ઈસ સે મુરાદ યેહ હૈ કે ખેતી ઈતની તૈયાર હો જાએ ઔર ફલ ઈતને પક જાએં કે ઈન કે ખરાબ હોને યા સૂખ જાને વગૈરા કા અન્દેશા ન રહે અગર્ચે તોડને યા કાટને કે કાબિલ ન હુએ હોં.

(માખૂઝ અઝ ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિલ્દ:10, સ-ફહા:241)

પૈદાવાર બેચ દી તો ઉશ્ર કિસ પર હૈ ?

સુવાલ : ફલ ઝાહિર હોને ઔર ખેતી તૈયાર હોને કે બા'દ ફલ બેચે તો ઉશ્ર બેચને વાલે પર હોગા યા ખરીદને વાલે પર ?

જવાબ : ઐસી સૂરત મેં ઉશ્ર બેચને વાલે પર હોગા.

(માખૂઝ અઝ ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિલ્દ:10, સ-ફહા:241)

ઉશ્ર કી અદાએગી મેં તાખીર

સુવાલ : ઉશ્ર અદા કરને મેં તાખીર કરના કૈસા ?

જવાબ : ઉશ્ર પૈદાવાર કી ઝકાત કા નામ હૈ ઈસ લિયે જો અહકામ ઝકાત કી અદાએગી કે હૈં, વોહી અહકામ ઉશ્ર કી અદાએગી કે ભી હૈં. ઈસ લિયે બિગૈર મજબૂરી કે ઈસ કી અદાએગી મેં તાખીર કરનેવાલા ગુનહગાર હૈ ઔર ઉસ કી શહાદત (યા'ની ગવાહી) મક્બૂલ નહીં.

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, અલ બાબુલ અવ્વલ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:170)

સુવાલ : અગર કોઈ ઉશ્ર વાજિબ હોને કે બા વુજૂદ અદા ન કરે તો ક્યા કરના ચાહિયે ?

જવાબ : જો ખુશી સે ઉશ્ર ન દે તો બાદશાહે ઈસ્લામ જબરન (યા'ની ઝબરદસ્તી) ઉસ સે ઉશ્ર લે સકતા હૈ ઔર ઈસ સૂરત મેં ભી ઉશ્ર અદા હો જાએગા મગર સવાબ કા મુસ્તહક નહીં ઔર ખુશી સે અદા કરે તો સવાબ કા મુસ્તહક હૈ.''

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાદિસ ફી ઝકાતિઝ્ઝરએ વસ્સમાર, જિલ્દ:1, સ-ફહા:185)

મદીના: યાદ રહે કે ઝબરદસ્તી ઉશ્ર વુસૂલ કરના બાદશાહે ઈસ્લામ હી કા કામ હૈ આમ લોગોં કો યેહ ઈખ્તિયાર હાસિલ નહીં હૈ. ઐસી સૂરતે હાલ મેં ઉસે ઉશ્ર અદા કરને કી તરગીબ દી જાએ ઔર રબ તઆલા કી નારાઝગી કા એહસાસ દિલાયા જાએ. ઐસે લોગોં કો યેહ રિસાલા પઢને કે લિયે તોહફતન પેશ કરના ભી બેહદ મુફીદ હોગા, اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ

www.dawateislami.net

ઉશ્ર અદા કરને સે પહલે પૈદાવાર કા ઇસ્તે'માલ

સુવાલ : ક્યા ઉશ્ર અદા કરને સે પહલે પૈદાવાર ઈસ્તે'માલ કર સકતે હૈં યા નહીં ?

જવાબ : જબ તક ઉશ્ર અદા ન કર દે પૈદાવાર સે ઉશ્ર અલગ ન કર લે, ઉસ વક્ત તક પૈદાવાર મેં સે કુછ ભી ઈસ્તે'માલ કરના જાઈઝ નહીં ઔર અગર ઈસ્તે'માલ કર લિયા તો ઈસ મેં જો ઉશ્ર કી મિક્દાર બનતી હૈ ઈતના તાવાન અદા કરે અલબત્તા થોડા સા ઈસ્તે'માલ કર લિયા તો મુઆફ હૈ.

(અદ્દુર્રુલ મુખ્તાર વ રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત, મુત્તલબહમ ફી હુક્મે અરાઝી મિસ્ર અલખ, જિલ્દ:3, સ-ફહા:321,322)

ઉશ્ર દેને સે પહલે ફૌત હો ગયા તો ?

સુવાલ : જિસ પર ઉશ્ર વાજિબ હો ઔર વોહ ફૌત હો જાએ ઔર પૈદાવાર ભી મૌજૂદ હૈ તો ક્યા ઈસ મેં સે ઉશ્ર દિયા જાએગા ?

જવાબ : ઐસી સૂરત મેં અગર પૈદાવાર મૌજૂદ હો તો ઈસ પૈદાવાર મેં સે ઉશ્ર દિયા જાએગા.

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાદિસ ફી ઝકાતુઝ્ઝરઅ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:185)

ઉશ્ર મેં રકમ દેના

સુવાલ : ક્યા ઉશ્ર મેં સિર્ફ પૈદાવાર હી દેની હોગી યા ઉસ કી કીમત ભી દી જા સકતી હૈ ?

જવાબ : મૌજૂદા ફસ્લ મેં સે જિસ કદર ગલ્લા યા ફલ હોં ઉન કા પૂરા ઉશ્ર અલાહિદા કરે યા

ઈસ કી પૂરી કીમત (બતૌરે ઉશ્ર) દે, દોનોં તરહ સે જાઈઝ હૈ.

(અલ ફતાવલ મુસ્તફવિયા, સ-ફહા:298)

અગર તવીલ અરસે સે ઉશ્ર અદા ન કિયા હો તો ?

સુવાલ : અગર કઈ સાલ ઉશ્ર અદા ન કિયા તો ક્યા કિયા જાએ ?

જવાબ : ઉશ્ર કી અદમે અદાએગી પર તૌબા કરે ઔર સાબિકા સાલોં કે ઉશ્ર કા હિસાબ લગા કર બ કદરે ઈસ્તિતાઅત અદા કરતા રહે.

(માખૂઝ અઝ અલ ફતાવલ હિન્દિયા અલ મુસ્તફવિયા, સ-ફહા:298)

અગર ફસ્લ હી કાશ્ત ન કી તો ?

સુવાલ : અગર ઝરાઅત પર કાદિર હોને કે બા વુજૂદ કિસી ને ફસ્લ કાશ્ત નહીં કી તો ક્યા ઈસ સૂરત મેં ભી ઈસ પર ઉશ્ર વાજિબ હોગા ?

જવાબ : અગર કિસી ને ઝરાઅત પર કાદિર હોને કે બા વુજૂદ અગર ફસ્લ કાશ્ત નહીં કી તો પૈદાવાર ન હોને કી બિના પર ઉસ પર ઉશ્ર કી અદાએગી વાજિબ નહીં ક્યૂં કે ઉશ્ર ઝમીન પર નહીં ઉસ કી પૈદાવાર પર વાજિબ હોતા હૈ.

(રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબઝ્ઝકાત, બાબુલ ઉશ્ર, જિલ્દ:3, સ-ફહા:323)

ફસ્લ ઝાએઅ હોને કી સૂરત મેં ઉશ્ર

સુવાલ : અગર કિસી વજહ સે ફસ્લ ઝાએઅ હો ગઈ તો ઉશ્ર વાજિબ હોગા ?

જવાબ : ખેત બોયા મગર પૈદાવાર ઝાએઅ હો ગઈ મ-સલન ખેતી ડૂબ ગઈ યા જલ ગઈ યા સર્દી ઔર લૂ સે જાતી રહી તો ઈન સબ સૂરતોં મેં ઉશ્ર સાકિત હૈ, જબ કે કુલ જાતી રહી ઔર અગર કુછ બાકી હૈ તો ઈસ બાકી કા ઉશ્ર લેંગે ઔર અગર જાનવર ખા ગએ તો (ઉશ્ર) સાકિત નહીં ઔર (ઉશ્ર) સાકિત હોને કે લિયે યેહ ભી શર્ત હૈ કે ઈસ કે બા'દ ઈસ સાલ કે અન્દર ઈસ મેં દૂસરી ઝરાઅત તૈયાર ન હો સકે ઔર યેહ ભી શર્ત હૈ કે તોડને યા કાટને સે પહલે હલાક હો વરના સાકિત નહીં.

(રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબઝ્ઝકાત, જિલ્દ:3, સ-ફહા:323)

ઉશ્ર કિસ કો દિયા જાએ

સુવાલ : ઉશ્ર કિસે દિયા જાએ ?

જવાબ : ઉશ્ર ચૂંકે ખેત કી પૈદાવાર કી ઝકાત કા નામ હૈ, ઈસ લિયે જિન કો ઝકાત દી જા સકતી હૈ ઉન કો ઉશ્ર ભી દિયા જા સકતા હૈ.

(અલ ફતાવલ ખાનિયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, ફસ્લ ફીલ ઉશ્ર ફી માયખ્રુજુહુલ અર્દ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:132)

ઈન લોગોં કો ઝકાત દી જા સકતી હૈ :

(1) ફકીર (2) મિસ્કીન (3) આમિલ (4) રિકાબ (5) ગારિમ (6) ફી સબીલિલ્લાહ (7) ઈબ્નુસ્સબીલ યા'ની મુસાફિર.

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાબેઅ ફીલ મસારિફ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:187)

વઝાહત

ફકીર: વોહ જો માલિકે નિસાબ ન હો. માલિકે નિસાબ હોને સે મુરાદ યેહ હૈ કિસી શખ્સ કે પાસ સાઢે સાત તોલા સોના, યા સાઢે બાવન તોલા ચાંદી, યા ઇતની માલિય્યત કી રકમ, યા ઇતની માલિય્યત કા માલે તિજારત હો, યા ઇતની માલિય્યત કા ઝરૂરિયાતે ઝિન્દગી સે ઝાઇદ સામાન હો ઔર ઉસ પર અલ્લાહ તઆલા યા બન્દોં કા ઇતના કર્ઝ ન હો કે જિસે અદા કર કે ઝિક્ર કર્દા નિસાબ બાકી ન રહે.

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાબેઅ ફિલ મસારિફ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:187)

મદીના: ઝરૂરિયાતે ઝિન્દગી સે મુરાદ વોહ ચીઝેં હૈં જિન કી ઉમૂમન ઇન્સાન કો ઝરૂરત હોતી હૈ ઔર ઇન કે બિગૈર ગુઝર અવકાત મેં શદીદ તંગી વ દુશ્વારી મહસૂસ હોતી હૈ જૈસે રહને કા ઘર, પહનને કે કપડે, સુવારી, ઇલ્મે દીન સે મુતઅલ્લિક કિતાબેં ઔર પેશે સે મુતઅલ્લિક અવઝાર વગૈરા. અલ્લાહ તઆલા કે કર્ઝ સે મુરાદ સાબિકા ઝકાત યા કુરબાની વાજિબ હોને કે બા વુજૂદ ન કરને કી સૂરત મેં જાનવર કી કીમત સ-દકા કરના હૈ.

મિસ્કીન: વોહ હૈ જિસ કે પાસ કુછ ન હો યહાં તક કે વોહ ખાને ઔર બદન છુપાને કે લિયે ઇસ કા મોહતાજ હૈ કે લોગોં સે સુવાલ કરે. (અલ મર્જઉસ્સાબિક)

આમિલ: વોહ હૈ જિસે બાદશાહે ઇસ્લામ ને ઝકાત ઔર ઉશ્ર વુસૂલ કરને કે લિયે મુકર્રર કિયા હો. (અલ મર્જઉસ્સાબિક, સ-ફહા:188)

મદીના: સદ્રુશ્શરીઆ, બદરુત્તરીકા મુફ્તી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْه બહારે શરીઅત મેં ફરમાતે હૈં કે "આમિલ અગર્ચે ગની હો અપને કામ કી ઉજરત લે સકતા હૈ ઔર હાશિમી હો તો ઉસ કો માલે ઝકાત મેં સે દેના ભી ના જાઇઝ ઔર ઉસે લેના ભી ના જાઇઝ, હાં અગર કિસી ઔર મદ (યા'ની ઝિમ્ન) મેં દેં તો લેને મેં હ-રજ નહીં." (લેકિન ફી ઝમાના શર-ઈ આમિલ મૌજૂદ નહીં હૈં)

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા:5, સ-ફહા:57)

રિકાબ: સે મુરાદ મકાતિબ ગુલામ હૈ. મકાતિબ ઉસ ગુલામ કો કેહતે હૈં જિસ સે ઉસ કે આકા ને ઉસ કી આઝાદી કે લિયે કુછ કીમત અદા કરના તૈ કી હો. ફી ઝમાના રિકાબ મૌજૂદ નહીં.

(અલ મર્જઉસ્સાબિક)

ગારિમ: સે મુરાદ મકરૂઝ હૈ યા'ની ઉસ પર ઇતના કર્ઝ હો કે ઉસે નિકાલને કે બા'દ ઝકાત કા નિસાબ બાકી ન રહે અગર્ચે ઇસ કા દૂસરોં પર કર્ઝ બાકી હો મગર લેને પર કુદરત ન રખતા હો.

(અદુર્રુલ મુખ્તાર મઅ રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબુલ મસ્રફ, જિલ્દ:3, સ-ફહા:339)

ફી સબીલિલ્લાહ: યા'ની રાહે ખુદા عَزَّوَجَلَّ મેં ખર્ચ કરના, ઇસ કી ચન્દ સૂરતેં હૈં.

(1) કોઈ શખ્સ મોહતાજ હૈ ઔર યેહ જિહાદ મેં જાના ચાહતા હૈ ઇસ કે પાસ સુવારી ઔર ઝાદે રાહ નહીં હૈં તો ઇસે માલે ઝકાત દે સકતે હૈં કે યેહ રાહે ખુદા عَزَّوَجَلَّ મેં દેના હૈ અગર્ચે વોહ કમાને પર

કાદિર હો.

(2) કોઈ હજ કે લિયે જાના ચાહતા હૈ ઔર ઉસ કે પસ ઝાદેરાહ નહીં ઉસ કો ઝકાત દે સકતે હૈં લેકિન ઉસે હજ કે લિયે લોગોં સે સુવાલ કરના જાઈઝ નહીં.

(3) તાલિબે ઈલ્મ, ઈલ્મે દીન પઢતા હૈ યા પઢના ચાહતા હૈ ઉસ કો ભી દે સકતે હૈં કે યેહ રાહે ખુદા عَزَّوَجَلَّ મેં ખર્ચ કરના હૈ બલ્કે તાલિબે ઈલ્મ સુવાલ કર કે ભી માલે ઝકાત લે સકતા હૈ અગર્ચે વોહ કમાને પર કુદરત રખતા હો.

(4) ઈસી તરહ હર નેક કામ મેં માલે ઝકાત ઈસ્તે'માલ કરના ફી સબીલિલ્લાહ યા'ની અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી રાહ મેં ખર્ચ કરના હૈ. માલે ઝકાત (ઔર ઉશ્ર) મેં દૂસરે કો માલિક કર દેના ઝરૂરી હૈ, બિગૈર માલિક કિયે ઝકાત અદા નહીં હો સકતી.

(અદ્દુર્રુલ મુખ્તાર, કિતાબઝ્ઝકાત, બાબુલ મસરફ, જિલ્દ:3, સ-ફહા:335)

ઈબ્ને સબીલ: યા'ની વોહ મુસાફિર (યહાં મુસાફિર સે મુરાદ શર-ઈ મુસાફિર હૈ ઔર શર-ઈ મુસાફિર વોહ હૈ જો તકરીબન 92 કિલો મીટર સફર કરને કા ઈરાદા રખતા હો) જિસ કે પાસ સફર કી હાલત મેં માલ ન રહા, યેહ ઝકાત લે સકતા હૈ અગર્ચે ઈસ કે ઘર મેં માલ મૌજૂદ હો મગર ઉસી કદર લે જિસ સે ઈસ કી ઝરૂરત પૂરી હો જાએ, ઝિયાદા કી ઈજાઝત નહીં.

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતતાબુઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાબેઅ ફિલ મસારિફ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:188)

મદીના (1): સદ્રુશ્શરીઆ, બદ્રુત્તરીકા મુફ્તી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه બહારે શરીઅત મેં ફરમાતે હૈં કે "જિન લોગોં કી નિસ્બત યેહ બયાન કિયા હૈ કે ઉન્હેં ઝકાત દે સકતે હૈં ઉન સબ કા ફકીર હોના શર્ત હૈ સિવાએ આમિલ કે કે ઈસ કે લિયે ફકીર હોના શર્ત નહીં ઔર ઈબ્નુસ્સબીલ (મુસાફિર) અગર્ચે ગની હો ઉસ વક્ત ફકીર કે હુક્મ મેં હૈ બાકી કિસી કો જો ફકીર ન હો ઝકાત નહીં દે સકતે." (બહારે શરીઅત, હિસ્સા:5, સ-ફહા:63)

મદીના (2): ઝકાત દેને વાલે કો ઈખ્તિયાર હોતા હૈ કે ચાહે તો ઉશ્ર કો ઈન તમામ અફરાદ મેં થોડા થોડા તક્સીમ કર દે ઔર અગર ચાહે તો કિસી એક હી કો દે દે. અગર માલે ઝકાત ઈતના હૈ કે બ ક-દરે નિસાબ નહીં હૈ તો એક હી શખ્સ કો દે દેના અફઝલ હૈ ઔર અગર બ કદરે નિસાબ હૈ તો એક હી શખ્સ કો દે દેના મકરૂહ હૈ, લેકિન ઝકાત બહર હાલ અદા હો જાએગી. હાં અગર વોહ શખ્સ ગારિમ યા'ની કર્ઝદાર હૈ તો ઈસ કો ઈતના દે દેના કે કર્ઝ નિકાલ કર કુછ ન બચે યા નિસાબ સે કમ બચે, બિલા કરાહત જાઈઝ હૈ. (બહારે શરીઅત, હિસ્સા:5, સ-ફહા:59)

જિન કો ઉશ્ર નહીં દે સકતે

સુવાલ : વોહ કૌન સે લોગ હૈં જિન કો ઉશ્ર નહીં દે સકતે ?

જવાબ : ઉશ્ર ચૂંકે ખેત કી પૈદાવાર કી ઝકાત કા નામ હૈ ઈસ લિયે જિન કો ઝકાત નહીં દે સકતે ઉન કો ઉશ્ર ભી નહીં દે સકતે. મ-સલન

(1) બની હાશિમ (યા'ની સાદાતે કિરામ) કો ઝકાત નહીં દે સકતે ચાહે દેને વાલા હાશિમી હો યા ગૈરે હાશિમી. બની હાશિમ સે મુરાદ હઝરતે અલી વ જા'ફર વ અકીલ ઔર હઝરતે અબ્બાસ વ

હારિસ બિન અબ્દુલ મુત્તલિબ કી ઔલાદ હૈં.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા:5, સ-ફહા:63)

(2) અપની અસ્લ યા'ની માં, બાપ, દાદા, દાદી, નાના, નાની, વગૈરા ઔર જિન કી ઔલાદ મેં યેહ (યા'ની ઝકાત દેને વાલા) હૈ ઔર અપની ઔલાદ મ-સલન, બેટા, બેટી, પોતા, પોતી, નવાસા, નવાસી વગૈરા કો ઝકાત નહીં દે સકતે.

(રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબુલ મસરફ, જિલ્દ:3, સ-ફહા:344)

(4) મિયાં બીવી એક દૂસરે કો ઝકાત નહીં દે સકતે. ઈસી તરહ અગર શૌહર તલાક દે ચુકા હો ઔર ઔરત ઈદ્દત મેં હો તો શૌહર ઉસે ઝકાત નહીં દે સકતા ઔર અગર ઈદ્દત ગુઝર ચુકી હૈ તો ઝકાત દે સકતા હૈ.

(અદ્દુર્રુલ મુખ્તાર વ રદ્દુલ મુહ્તાર, કિતાબુઝ્ઝકાત, બાબુલ મસરફ, જિલ્દ:3, સ-ફહા:345)

ઇમામે મસ્જિદ કો ઉશ્ર દેના

સુવાલ : ક્યા ઈમામે મસ્જિદ કો ઉશ્ર દિયા જા સકતા હૈ ?

જવાબ : ઈમામે મસ્જિદ સાહિબ અગર શર-ઈ ફકીર ન હોં યા સય્યિદ સાહિબ હોં તો ઉન કો ઉશ્ર નહીં દિયા જા સકતા ઔર અગર વોહ શર-ઈ ફકીર હોં ઔર સય્યિદ ઝાદે ન હોં તો ઈસ કો ઉશ્ર દિયા જા સકતા હૈ બલ્કે અગર વોહ આલિમ હોં તો ઉન્હીં કો દેના અફ્ઝલ હૈ. મગર આલિમ કો દેતે વક્ત ઈસ બાત કા લિહાઝ રખા જાએ કે ઉસ કા એહતિરામ પેશે નઝર હો ઔર દેને વાલા અદબ કે સાથ દે જૈસે છોટે બડોં કો કોઈ ચીઝ નઝ્ર કરતે હૈં ઔર مَعَاذَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ આલિમે દીન કો દેતે વક્ત અગર હકારત દિલ મેં આઈ તો યેહ હલાકત બલ્કે બહોત બડી હલાકત હૈ.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા:5, સ-ફહા:63)

ફતાવા આલમગીરી મેં હૈ કે "ફકીર આલિમ પર સ-દકા કરના જાહિલ ફકીર પર સ-દકા કરને સે અફ્ઝલ હૈ."

(અલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાબેઅ ફિલ મસારિફ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:187)

સુવાલ : ઈમામે મસ્જિદ કો બતૌરે ઉજરત ઉશ્ર દેના કૈસા ?

જવાબ : ઈમામે મસ્જિદ કો (હીલએ શર-ઈ કે બિગૈર) બ તૌરે ઉજરત ઉશ્ર દેના જાઈઝ નહીં ક્યૂં કે મસ્જિદ મસારિફે ઝકાત મેં નહીં હૈ ઔર ઉશ્ર કે અહકામ વોહી હૈં જો ઝકાત કે હૈં.

(માખૂઝ મિનલ ફતાવલ હિન્દિયા, કિતાબુઝ્ઝકાત, અલ બાબુસ્સાબેઅ ફિલ મસારિફ, જિલ્દ:1, સ-ફહા:188)

મદીના: ફુક્હાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی ***ઝકાત (વ ઉશ્ર) કા શર-ઈ હીલા*** કરને કા તરીકા યૂં ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં, કે ***ફકીર*** કો (ઝકાત કી રકમ કા) માલિક કર દેં ઔર વોહ (તા'મીરે મસ્જિદ વગૈરા મેં) સર્ફ કરે, ઈસ તરહ સવાબ દોનોં કો હોગા.

(રદ્દુલ મુહ્તાર, જિલ્દ:3, સ-ફહા:343)

મઝીદ તફ્સીલ કે લિયે "કઝા નમાઝોં કા તરીકા" અઝ અમીરે અહલે સુન્નત,

બાનીએ દા'વતે ઈસ્લામી મૌલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી دامت برکاتہم العالیہ કા મુતાલઆ કરેં.

ખરીફ કી ફસ્લેં, સબ્ઝિયાં ઔર ફલ

ખરીફ : ઈસ સે મુરાદ મૌસિમે ગરમા કી ફસ્લેં હૈં જિન કી કાશ્ત મૌસિમે ગરમા કે આગાઝ મેં માર્ચ તા જૂન જબ કે કટાઈ મૌસિમે ગરમા કે ઈખ્તિતામ ઔર ખઝાં મેં અગસ્ત તા નવમ્બર હોતી હૈ.

ખરીફ કી અહમ્મ ફસ્લેં :

કપાસ, જુવાર, ધાન (ચાવલ), બાજરા, મૂંગફલી, મકઈ, કમાદ (યા'ની ગન્ના) ઔર સૂરજ મુખી ખરીફ કી અહમ્મ ફસ્લેં હૈં દાલોં મેં દાલ મૂંગ, દાલ માશ ઔર લોબિયા ખરીફ મેં કાશ્ત હોતી હૈં.

સબ્જિયાં: ગર્મિયોં મેં કૂશરીફ, ટિંડા, કરેલા, ભીંડી તૂરી, આલૂ, ટમાટર, ઘિય્યાતૂરી, સબ્ઝ મિર્ચ, શિમ્લા મિર્ચ, પોદીના, ખીરા, કકડી (તર) ઔર અર્વી શામિલ હૈં.

ફલ: મોસિમે ગર્મા મેં ખરબૂઝા, તરબૂઝ, આમ, ફાલ્સા, જામુન, લીચી, લીમૂં, ખૂબાની, આડૂ, ખજૂર, આલૂ બુખારા, ગર્મા, અનન્નાસ, અંગૂર ઔર આલૂચા શામિલ હૈં.

રબીઅ કી ફસ્લેં, સબ્ઝિયાં ઔર ફલ

રબીઅ: ઈસ સે મુરાદ મૌસિમે સરમા કી ફસ્લેં હૈં જિન કી કાશ્ત મૌસિમે સરમા કે આગાઝ મેં અક્તૂબર સે દિસમ્બર તક હોતી હૈ ઔર કટાઈ મૌસિમે સરમા કે ઈખ્તિતામ ઔર મૌસિમે બહાર મેં જનવરી તા એપ્રીલ હોતી હૈ.

www.dawateislami.net

રબીઅ કી અહમ્મ ફસ્લેં:

રબીઅ કી અહમ્મ ફસ્લોં મેં ગન્દુમ, ચને, જવ, બરસીમ, તોરિયા, રાઈ, સરસૌં ઔર લૂસન હૈં દાલોં મેં મસૂર કી દાલ રબીઅ કી અહમ્મ ફસ્લ હૈ.

સબ્જિયાં : ઈસ મૌસિમ મેં ઉઠાઈ જાને વાલી સબ્ઝિયોં મેં ફૂલ ગોભી, બન્દ ગોભી, શલ્ગમ, ગાજર, ચુકન્દર, મટર, પ્યાઝ, લહસન, મૂલી, પાલક, ધનિયા ઔર મુખ્તલિફ કિસ્મ કે સાગ ઔર મેથી શામિલ હૈં.

***ફલ:* રબીઅ કે ફલોં મેં માલ્ટા, લોકાટા, બૈર, અમ્રૂદ, સેબ,** ચીકૂ, અનાર, નાશપતી, આમલૂક (જાપાની ફલ), સંગતરા, પપીતા, ઔર નારિયલ શામિલ હૈં. ઉમૂમન શહદ ભી રબીઅ કી ફસ્લ કે સાથ હી હાસિલ કિયા જાતા હૈ.

દા'વતે ઇસ્લામી કે સાથ તઆવુન કીજિયે

الحمد للہ عزوجل તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક દા'વતે ઈસ્લામી 30 સે ઝિયાદા શો'બા જાત મેં મ-દની કામ કર રહી હૈ. બરાએ કરમ ! અપની ઝકાત ઉશ્ર ઔર સ-દકાત વ ખૈરાત દા'વતે ઈસ્લામી કો દેને કે સાથ સાથ અપને રિશ્તે દારોં, પડોસિયોં ઔર દોસ્તોં પર ભી ઈન્ફિરાદી કોશિશ ફરમા કર ઉન કે ઝકાત વ ઉશ્ર ઔર દીગર અતિય્યાત

દા'વતે ઈસ્લામી કે મ-દની મર્કઝ પર પહોંચા કર યા કિસી ઝિમ્માદાર ઈસ્લામી ભાઈ કો દે કર યા મ-દની મર્કઝ પર ફોન કર કે કિસી ઈસ્લામી ભાઈ કો તલબ ફરમા કર ઉન્હેં ઈનાયત ફરમા દીજિયે. અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ આપ કા સીના મદીના બનાએ. اٰمین بِجاہِ النَّبِیِّ الْاَمین صلی اللہ تعالٰی علیہ واٰلہٖ وسلم

મક્ત-બતુલ મદીના

1st ફ્લોર, સિલેક્ટેડ હાઉસ, તીન દરવાઝા, અહમદઆબાદ - 380001

ફોનઃ 0091-79-25391168 • www.dawateisalmi.net

દા'વતે ઇસ્લામી કી ઝલ્કિયાં

(1) 60 મુમાલિક : اَلْحَمْدُلِلّٰہ عَزَّوَجَلَّ તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક "દા'વતે ઈસ્લામી' તા દમે તહરીર દુન્યા કે તકરીબન 60 મુમાલિક મેં અપના પૈગામ પહોંચા ચુકી હૈ ઔર આગે કૂચ જારી હૈ. ***(2) કુફ્ફાર મેં તબ્લીગઃ*** લાખોં બે અમલ મુસલ્માન, નમાઝી ઔર સુન્નતોં કે આદી બન ચુકે હૈં. મુખ્તલિફ મુમાલિક મેં કુફ્ફાર ભી મુબલ્લિગીને દા'વતે ઈસ્લામી કે હાથોં મુશર્રફ બ ઈસ્લામ હોતે રહતે હૈં. ***(3) મ-દની કાફિલે :*** આશિકાને રસૂલ કે સુન્નતોં કી તરબિય્યત કે બે શુમાર મ-દની કાફિલે મુલ્ક બ મુલ્ક, શહર બ શહર ઔર કરિયા બ કરિયા સફર કર કે ઈલ્મે દીન ઔર સુન્નતોં કી બહારેં લુટા રહે હૈં ઔર નેકી કી દા'વત કી ધૂમેં મચા રહે હૈં.

(4) મ-દની તરબિય્યત ગાહેં : મુતઅદ્દદ મકામાત પર મ-દની તરબિય્યત ગાહેં કાઈમ હૈં જિન મેં દૂરો નઝદીક સે ઈસ્લામી ભાઈ આ કર કિયામ કરતે આશિકાને રસૂલ કી સોહબત મેં સુન્નતોં કી તરબિય્યત પાતે ઔર ફિર કુર્બો જવાર મેં જા કર "નેકી કી દા'વત" કે મ-દની ફૂલ મહકાતે હૈં.

(5) મસાજિદ કી તા'મીરઃ કે લિયે મજલિસે ખુદ્દામુલ મસાજિદ કાઈમ હૈ, મુતઅદ્દદ મસાજિદ કી તા'મીરાત કા હર વક્ત સિલ્સિલા રહતા હૈ, કઈ શહરોં મેં "મ-દની મર્કઝ ફૈઝાને મદીના" કી તા'મીરાત કા કામ ભી જારી હૈ.

(6) આઈમ્મએ મસાજિદ : બેશુમાર મસાજિદ કે ઈમામ વ મુઅઝ્ઝિન ઔર ખાદિમીન કે મુશાહરે (તનખ્વાહોં) કી અદાએગી કા ભી સિલ્સિલા હૈ.

(7) ગૂંગે, બહરે ઔર નાબીના : ઈન કે અન્દર ભી મ-દની કામ હો રહા હૈ ઔર ઉન કે મ-દની કાફિલે ભી સફર કરતે રહતે હૈં.

(8) જેલખાનેઃ કૈદિયોં કી તા'લીમ વ તરબિય્યત કે લિયે જેલ ખાનોં મેં ભી મ-દની કામ કી તરકીબ હૈ. કઈ ડાકૂ ઔર જરાઈમ પેશા અફરાદ જેલ કે અન્દર હોને વાલે મ-દની કામોં સે મુતઅસ્સિર હો કર તાઈબ હોને કે બા'દ રિહાઈ પા કર આશિકાને રસૂલ કે સાથ મ-દની કાફિલોં કે મુસાફિર બનને ઔર સુન્નતોં ભરી ઝિન્દગી ગુઝારને કી સઆદત

પા રહે હૈં, આતિશે અસ્લહે કે ઝરીએ અન્ધાધૂંદ ગોલિયાં ચલાને વાલે અબ સુન્નતોં કે મ-દની ફૂલ બરસા રહે હૈં ! મુબલ્લિગીન કી ઇન્ફિરાદી કોશિશોં કે બાઇસ કુફ્ફાર કૈદી ભી મુશર્રફ બ ઇસ્લામ હો રહે હૈં.

(9) ઇજ્તિમાઈ એ'તિકાફ : દુન્યા કી બે શુમાર મસાજિદ મેં માહે ર-મઝાનુલ મુબારક કે આખિરી અશ્રહ મેં ઇજ્તિમાઈ એ'તિકાફ કા એહતિમામ કિયા જાતા હૈ. ઇન મેં ઇસ્લામી ભાઈ ઇલ્મે દીન હાસિલ કરતે, સુન્નતોં કી તરબિય્યત પાતે હૈં નીઝ કઈ મો'તકિફીન ચાંદરાત હી સે આશિકાને રસૂલ કે સાથ સુન્નતોં કી તરબિય્યત કે મ-દની કાફિલોં કે મુસાફિર બન જાતે હૈં.

(10) હજ કે બા'દ સબ સે બડા ઇજ્તિમાઅ : દુન્યા કે મુખ્તલિફ મુમાલિક મેં હઝારોં મકામાત પર હોને વાલે હફ્તાવાર સુન્નતોં ભરે ઇજ્તિમાઆત કે ઇલાવા આલમી ઔર સૂબાઈ સત્હ પર ભી સુન્નતોં ભરે ઇજ્તિમાઆત હોતે હૈં. જિન મેં હઝારોં, લાખોં આશિકાને રસૂલ શિર્કત કરતે હૈં ઔર ઇજ્તિમાઅ કે બા'દ ખુશ નસીબ ઇસ્લામી ભાઈ સુન્નતોં કી તરબિય્યત કે મ-દની કાફિલોં કે મુસાફિર ભી બનતે હૈં. મદીનતુલ ઔલિયા મુલ્તાન શરીફ (પકિસ્તાન) મેં વાકેઅ સહરાએ મદીના કે કસીર રકબે પર હર સાલ તીન દિન કા બૈનલ અક્વામી સુન્નતોં ભરા ઇજ્તિમાઅ હોતા હૈ. જિસ મેં દુન્યા કે કઈ મુમાલિક સે મ-દની કાફિલે શિર્કત કરતે હૈં. બિલા શુબા યેહ હજ કે બા'દ મુસલ્માનોં કા સબ સે બડા ઇજ્તિમાઅ હોતા હૈ. સહરાએ મદીના મદીનતુલ ઔલિયા મુલ્તાન ઔર સહરાએ મદીના બાબુલ મદીના કરાચી કા કસીર રકબા દા'વતે ઇસ્લામી કી મિલ્કિય્યત હૈ.

(11) ઇસ્લામી બહનોં મેં મ-દની ઇન્કિલાબ: ઇસ્લામી બહનોં કે ભી શર-ઈ પર્દે કે સાથ મુતઅદ્દદ મકામાત પર હફ્તાવાર ઇજ્તિમાઆત હોતે હૈં. લા તા'દાદ બે અમલ ઇસ્લામી બહનેં બા અમલ, નમાઝી ઔર મ-દની બુર્કઓં કી પાબન્દ બન ચુકી હૈં. દુન્યા કે મુખ્તલિફ મુમાલિક મેં અક્સર ઘરોં કે અન્દર ઉન કે તકરીબન રોઝાના હઝારોં મદારિસ બનામ મદ્ર-સતુલ મદીના (બરાએ બાલિગાન) ભી લગાએ જાતે હૈં, એક અન્દાઝે કે મુતાબિક ફકત (બાબુલ મદીના કરાચી) મેં ઇસ્લામી બહનોં કે દો હઝાર મદ્રસે તકરીબન રોઝાના લગતે હૈં જિન મેં ઇસ્લામી બહનેં કુરઆને પાક, નમાઝ ઔર સુન્નતોં કી મુફ્ત તા'લીમ પાતીં ઔર દુઆએં યાદ કરતી હૈં.

(12) મ-દની ઇન્આમાત: ઇસ્લામી ભાઇયોં, ઇસ્લામી બહનોં ઔર તુલબા કો ફરાઇઝ વ વાજિબાત, સુનન વ મુસ્તહબ્બાત ઔર અખ્લાકિય્યાત કા પાબન્દ બનાને ઔર મોહલિકાત (યા'ની ગુનાહોં) સે બચાને કે લિયે ***મ-દની ઇન્આમાત*** કી સૂરત મેં એક નિઝામે અમલ દિયા ગયા હૈ. બે શુમાર ઇસ્લામી ભાઈ, ઇસ્લામી બહનેં ઔર તુ-લબા મ-દની ઇન્આમાત કે મુતાબિક અમલ કર કે રોઝાના સોને સે કબ્લ "ફિક્રે મદીના' યા'ની અપને આ'માલ કા જાઇઝા લે કર કાર્ડ યા પૉકિટ સાઇઝ રિસાલે મેં દિયે ગએ

ખાને પુર કરતે હૈં.

(13) મ-દની મુઝાકરાત : બસા અવકાત મ-દની મુઝાકરાત કે ઈજ્તિમાઆત કા ઈન્એકાદ ભી હોતા હૈ.

જિસ મેં અકાઈદો આ'માલ, શરીઅત વ તરીકત તારીખો સીરત, તિબાબત વ રૂહાનિય્યત વગૈરા મુખ્તલિફ મૌઝૂઆત પર પૂછે ગએ સુવાલાત કે જવાબાત દિયે જાતે હૈં. (યેહ જવાબાત ખુદ અમીરે અહલે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં. મજલિસે મક્ત-બતુલ મદીના)

(14) રૂહાની ઈલાજ ઔર ઈસ્તિખારાઃ દુખ્યારે મુસલ્માનોં કા તા'વીઝાત કે ઝરીએ ફી સબીલિલ્લાહ ઈલાજ કિયા જાતા હૈ નીઝ ઈસ્તિખારા કરને કા સિલ્સિલા ભી હૈ. રોઝાના હઝારોં મુસલ્માન ઈસ સે મુસ્તફીઝ હોતે હૈં.

(15) હુજ્જાજ કી તરબિય્યતઃ હજ કે મૌસિમે બહાર મેં હાજી કેમ્પોં મેં મુબ્લ્લિગીને દા'વતે ઈસ્લામી હાજિયોં કી તરબિય્યત કરતે હૈં. હજ વ ઝિયારતે મદીનએ મુનવ્વરા મેં રહનુમાઈ કે લિયે મદીને કે મુસાફિરોં કો હજ કી કિતાબેં ભી મુફ્ત પેશ કી જાતી હૈં.

(16) તા'લીમી ઈદારેઃ તા'લીમી ઈદારોં મ-સલન દીની મદારિસ, સ્કૂલ્ઝ, કાલિજિઝ ઔર યૂનિવર્સિટિઝ કે અસાતિઝા વ તુ-લબા કો મીઠે મીઠે આકા મદીને વાલે મુસ્તફા صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી સુન્નતોં સે રૂ શનાસ કરવાને કે લિયે ભી મ-દની કામ હો રહા હૈ. બે શુમાર તુલબા સુન્નતોં ભરે ઈજ્તિમાઆત મેં શિર્કત કરતે હૈં નીઝ મ-દની કાફિલોં કે મુસાફિર ભી બનતે રહતે હૈં. اَلْحَمْدُلِلّٰه عَزَّوَجَلَّ મુત્અદદ દુન્યવી ઉલૂમ કે દિલદાદહ બે અમલ તુલબા, નમાઝી ઔર સુન્નતોં કે આદી હો ગએ.

(17) જામિઅતુલ મદીનાઃ કસીર જામિઆત બનામ ***''જામિઅતુલ મદીના''*** કાઈમ હૈં ઉન કે ઝરીએ લા તા'દાદ ઈસ્લામી ભાઈયોં કો (હસ્બે ઝરૂરત કિયામ વ તઆમ કી સહૂલતોં કે સાથ) દર્સે નિઝામી (યા'ની આલિમ કોર્સ) ઔર ઈસ્લામી બહનોં કો આલિમા કોર્સ કી મુફ્ત તા'લીમ દી જાતી હૈ. અહલે સુન્નત કે મદારિસ કે મુલ્કગીર ઈદારે તન્ઝીમુલ મદારિસ (પાકિસ્તાન) કી જાનિબ સે લિયે જાને વાલે ઈમ્તિહાનાત મેં બરસોં સે તકરીબન હર સાલ ***''દા'વતે ઈસ્લામી''*** કે જામિઆત કે તુલબા ઔર તાલિબાત પકિસ્તાન મેં નુમાયાં કામિયાબી હાસિલ કર કે બસા અવકાત અવ્વલ, દુવુમ ઔર સિવુમ પોઝીશન હાસિલ કરતે હૈં.

(18) મદ્ર-સતુલ મદીનાઃ અન્દૂરને વ બૈરૂને મુલ્ક હિફ્ઝો નાઝેરા કે લા તા'દાદ મદારિસ બનામ ''મદ્ર-સતુલ મદીના'' કાઈમ હૈં. પાકિસ્તાન મેં તા દમે તહરીર કમો બેશ 42000 (બયાલીસ હઝાર) મ-દની મુન્ને ઔર મ-દની મુન્નિયોં કો હિફ્ઝો નાઝિરા કી મુફ્ત તા'લીમ દી જા રહી હૈ.

(19) મદ્ર-સતુલ મદીના (બાલિગાન): ઈસી તરહ મુખ્તલિફ મસાજિદ વગૈરા મેં ઉમૂમન બા'દ નમાઝે ઈશા હઝાર હા મદ્ર-સતુલ મદીના કી તરકીબ હોતી હૈ જિન મેં ઈસ્લામી ભાઈ

www.dawateislami.net

સહીહ મખારિજ સે હુરૂફ કી દુરુસ્ત અદાએગી કે સાથ કુરઆને કરીમ સીખતે ઔર દુઆએં યાદ કરતે, નમાઝેં વગૈરા દુરુસ્ત કરતે ઔર સુન્નતોં કી મુફ્ત તા'લીમ હાસિલ કરતે હૈં.

(20) શિફા ખાને: મહદૂદ પૈમાને પર શિફા ખાને ભી કાઇમ હૈં જહાં બીમાર તુલબા ઔર મ-દની અમલે કા મુફ્ત ઇલાજ કિયા જાતા હૈ. ઝરૂરતન દાખિલ ભી કરતે હૈં નીઝ હસ્બે ઝરૂરત બડે અસ્પતાલોં કે ઝરીએ ભી ઇલાજ કી તરકીબ બનાઈ જાતી હૈ.

(21) તખસ્સુસ ફિલ ફિક્હ: યા'ની "મુફ્તી કોર્સ" કા ભી સિલ્સિલા હૈ જિસ મેં મુતઅદ્દદ ઉ-લમાએ કિરામ ઇફ્તા કી તરબિય્યત પા રહે હૈં.

(22) દારુલ ઇફ્તા અહલે સુન્નત: મુસલ્માનોં કે શર-ઈ મસાઇલ કે હલ કે લિયે મુતઅદ્દદ "દારુલ ઇફ્તા' કાઇમ કિયે ગએ હૈં જહાં દા'વતે ઇસ્લામી કે મુબલ્લિગીન મુફ્તિયાને કિરામ, બિલ મુશાફા, તહરીરી ઔર મક્તૂબાત કે ઝરીએ શર-ઈ મસાઇલ કા હલ પેશ કર રહે હૈં. અક્સર ફતાવા કમ્પ્યૂટર પર કમ્પોઝ કર કે દિયે જાતે હૈં.

(23) ઈન્ટરનેટ: ઇન્ટરનેટ કી વેબ સાઇટ **www.dawateislami.net** કે ઝરીએ દુન્યા ભર મેં ઇસ્લામ કા પૈગામ આમ કિયા જા રહા હૈ.

(24) **ASK THE IMAM**: દા'વતે ઇસ્લામી કી website મેં ASK THE IMAM પર દુન્યા ભર કે મુસલ્માનોં કી તરફ સે પૂછે જાને વાલે મસાઇલ કા હલ બતાયા જાતા, કુફ્ફાર કે ઇસ્લામ પર એ'તેરાઝાત કે જવાબાત દિયે જાતે ઔર ઉન કો ઇસ્લામ કી દા'વત પેશ કી જાતી હૈ.

(25,26) મક્ત-બતુલ મદીના ઔર અલ મદીનતુલ ઇલ્મિય્યા: ઇન દોનોં ઇદારોં કે ઝરીએ સરકારે આ'લા હઝરત ઔર દીગર ઉ-લમાએ અહલે સુન્નત કી કિતાબેં ઝેવરે તબ્અ સે આરાસ્તા હો કર લાખોં લાખ કી તા'દાદ મેં અવામ કે હાથોં મેં પહોંચ કર સુન્નતોં કે ફૂલ ખિલા રહી હૈં. اَلْحَمْدُلِلّٰہ عَزَّوَجَلَّ દા'વતે ઇસ્લામી ને અપના પ્રેસ ભી કાઇમ કર લિયા હૈ. નીઝ સુન્નતોં ભરે બયાનાત ઔર મ-દની મુઝાકરાત કી લાખોં કેસેટેં ભી દુન્યા ભર મેં પહોંચી ઔર પહોંચ રહી હૈં.

(27) મજલિસે તફ્તીશે કુતુબો રસાઇલ: ગૈર મોહતાત કુતુબ છાપને કે સબબ ઉમ્મતે મુસ્લિમા મેં ફૈલને વાલી ગુમરાહી ઔર હોને વાલે ગુનાહે જારિય્યા કે સદ્દે બાબ કે લિયે "મજલિસે તફ્તીશ કુતુબો રસાઇલ" કાઇમ હૈ જો મુસન્નિફીન વ મુઅલ્લિફીન કી કુતુબુ કો અકાઇદ, કુફ્રિય્યાત, અખ્લાકિય્યાત, અરબી ઇબારાત ઔર ફિક્હી મસાઇલ કે હવાલે સે મુલાહઝા કર કે સનદ જારી કરતી હૈ.

(28) મુખ્તલિફ કોર્સિઝ: મુબલ્લિગીન કી તરબિય્યત કે લિયે મુખ્તલિફ કોર્સિઝ કા એહતિમામ કિયા ગયા હૈ મ-સલન 41 દિન કા મ-દની કાફિલા કોર્સ, 63 દિન કા તરબિય્યતી કોર્સ, ગૂંગે બહરોં કે લિયે 30 દિન કા તરબિય્યત કોર્સ, ઇમામત કોર્સ ઔર મુદર્રિસ કોર્સ વગૈરહમ.

(29) ફૈઝાને કુરઆનો સુન્નત કોર્સ: ઇસ્કૂલ, કાલિજ ઔર યૂનિવર્સિટી કે તુલબા, અસાતિઝા ઔર સ્ટાફ કો ઝરૂરિયાતે દીન સે રૂશનાસ કરવાને કે લિયે અપની નૌઇય્યત કા મુન્ફરિદ "ફૈઝાને કુરઆનો સુન્નત કોર્સ"ભી શુરૂઅ કિયા ગયા હૈ, ઇસ્લામી બહનોં મેં ભી યેહ કોર્સ જારી હૈ.

મઆખઝો મરાજેઅ

કુરઆન મજીદ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન	ઝિયાઉલ કુરઆન પબ્લીકેશન્ઝ, લાહૌર
સહીહુલ બુખારી	દારુલ કુતુબિલ ઇલ્મિય્યા, બૈરૂત
સહીહ મુસ્લિમ	દારે ઇબ્ને હઝમ બૈરૂત
મરાસીલ અબી દાવૂદ મઅ અબી દાવૂદ	કુતુબ ખાના રશીદિય્યા, દહલી
અલ મુઅ્જમુલ અવસત	દારુલ કુતુબિલ ઇલ્મિય્યા
દુર્રુલ મુખ્તાર મઅ રદ્દુલ મુહ્તાર	દારુલ મા'રેફા બૈરૂત
રદ્દુલ મુહ્તાર	દારુલ મા'રેફા બૈરૂત
કન્ઝુલ ઉમ્માલ	દારુલ કુતુબ બૈરૂત
ફિરદૌસુલ અખ્બાર	દારુલ ફિક્ર બૈરૂત
અલ ફતાવલ હિન્દિયા	કોઇટા
અલ ફતાવલ ખાનિયા	પિશાવર
અલ બહરુર્રાઇક	કોઇટા
અન્નહરુલ ફાઇક	મુલ્તાન
ફતાવા રઝવિય્યા	રઝા ફાઉન્ડેશન લાહૌર
અલ ફતાવલ મુસ્તફવિય્યા	શબ્બીર બિરાદર્ઝ લાહૌર
બહારે શરીઅત	મક્તબએ રઝવિય્યા બાબુલ મદીના
બદાએઉસ્સનાએઅ	દારુલ ફિક્ર બૈરૂત

دعوت اسلامی
www.dawateislami.net